

УДК 811.111.659 (3)

DOI <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2022-11.17>

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕПОНІМНИХ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Костенко Вікторія Геннадіївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
з латинською мовою та медичною термінологією
Полтавського державного медичного університету
вул. Шевченка, 23, Полтава, Україна

Сологор Ірина Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
з латинською мовою та медичною термінологією
Полтавського державного медичного університету
вул. Шевченка, 23, Полтава, Україна

У роботі представлена спроба з'ясувати місце епонімних термінів в сучасній англомовній терміносистемі стоматології, дослідити їхні структурно-семантичні характеристики з урахуванням ономастологічних та соціокультурних особливостей. Досить незначна кількість епонімів у окремих галузях сучасної стоматології у цілому відображає загальну сучасну тенденцію до скорочення використання власних імен як джерела утворення нових термінів у медицині та поступової відмови від використання уже існуючих епонімних термінів. Характерно, що найменша кількість епонімів виявлена серед термінів імплантології – порівняно молододі галузі стоматології. Переважна кількість імен дослідників – представників США – свідчить про значний інтелектуальний внесок країни у розвиток цієї галузі. Розподіл досліджуваних термінів за тематичними групами, об'єднаннями спеціальних назв, які ґрунтуються на класифікації предметів та явищ з урахуванням подібності їхніх характеристик, ознак чи спільності функцій, продемонстрував, що найчисельнішими є група, що охоплює назви хвороб, симптомів, синдромів, інших патологічних станів чи явищ, та група на позначення методик та технік оперативних втручань, методик лікування, інших процедур. За структурою, усі виявлені епоніми – це іменні словосполучення, описові аналітичні конструкції, утворені антропонімом (одним чи кількома, однак не більше трьох). Досліджуваним епонімним термінам стоматології властиві всі основні характеристики терміна, а саме концептуальна, семантична, семіотична цілісність. Однак, характер відносин між знаком та означуваним, тобто об'єктом, указує на те, що терміни-епоніми є символами, оскільки їхня смислова структура не розкриває означуваного, а лише диференціює його. Оскільки епонімні терміни містять власні назви, вагомою є гносеологічна роль ономастичного компонента, який унікально виділяє, ідентифікує та індивідуалізує об'єкт. Окрім наукової, епонімні терміни акумулюють культурну та соціально-історичну інформацію, що, проте, може ускладнювати спілкування, спричиняючи викривлене або неповне їх розуміння, хибні семантичні асоціації. Аналіз гендеру антропонімних компонентів термінів свідчить про андроцентричність в стоматології.

Ключові слова: терміни, епоніми, стоматологічна термінологія, семантичний аналіз, тематичні групи.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Наукова парадигма кінця ХХ – початку ХІ століття утвердила антропоцентризм як ключову методологічну настанову для гуманітарного знання. Сутність методології антропоцентризму полягає в тому, щоб «знайти концептуальні зв'язки між індивідом, індивідуальністю, особистістю, створити інтегральну систему понять, яка здатна охопити в єдиному синтезі соціальну, психологічну й біологічну специфіку природи людини та її творчої діяльності»

(Скакун, 2018, с.193). Антропоцентризм сфокусував дослідницькі зусилля лінгвістичної спільноти на вивчення ролі та місця людини в сучасній картині світу, людини в мові та мови в людині (Левандовська, 2016; Таценко, 2006; Bradotti, 2013; Kováčová, 2016).

У рамках антропоцентрично зорієнтованої лінгвістики сформувалась окрема теоретико-методологічна база – когнітивна парадигма, крізь призму якої мова постає «як засіб отримання, зберігання, обробки, переробки й використання знань» (Романченко, 2019, с. 372), і

яка передбачає вивчення способів мовної репрезентації різних типів знання (лінгвістичного та екстралінгвістичного, загального та індивідуального) у мовленнєвій діяльності людини.

На тлі стрімких трансформаційних процесів у різних галузях науки і технологій роль науковця як творчої динамічної мовної особистості, яка продукує знання й обирає відповідні способи та засоби його вербалізації, а також вплив, якого вона зазнає з боку культурних, етносоціальних і психологічних чинників дедалі частіше стають об'єктами досліджень вітчизняних та зарубіжних мовознавців, зокрема, І. Левандовської (2016), А. Романченко (2019), В. Борисова (2018), І. Синиці (2007), R. Bradotti (2013), Z. Kováčová (2016). Надалі залишаються актуальними проблеми, пов'язані з механізмами кодування та декодування знання, представленого у термінах, які розглядаються як особливі мовні засоби актуалізації професійно значущої інформації, як інструменти професійної комунікації, з умовами виникнення та розвитку термінів як динамічних мовних знаків та принципами, які регулюють їхнє функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед проблем, пов'язаних з накопиченням, обігом та збереженням наукового і професійного знання, які потребують ретельного студіювання, виокремлюють питання стосовно термінологічного статусу епонімічних одиниць, особливостей процесу трансформації власної назви в загальну. Цим питанням присвячені праці Р. Микульчика (2015), І. Дзюби (2011; 2016), Л. Запоточної (2011), Л. Вдовиченко (2019), J. B. Anderson (1996), D. Koshlakov et al. (2019), L. Todea (2013). Про лінгвістичний потенціал епонімів – похідних різної структурної складності, утворених від власних назв (антропонімів, міфонімів, теонімів, топонімів, етнонімів, біблійонімів), – свідчить активне дослідження їхньої семантики, структури, словотвірного, історико-культурного, гендерного, соціолінгвістичного, лінгвостилістичного, лінгвокогнітивного та інших аспектів (Ковальчук, 2019; Новинская, 1989; Anderson, 1996; Cabanac, 2014; Canziani, 2011; Nieradko-Iwanicka, 2020). Кількість праць вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячених вивченню епонімів, значно збільшилася, особливо упродовж двох останніх десятиліть.

У медицині більшість епонімічних термінів позначає поняття за іменами дослідників, вчених, винахідників, – таким чином професійна спільнота демонструє високий рівень визнання їхнього внеску в науку, вшановує їхні заслуги,

досягнення. Значна прихильність представників медицини до цієї традиції навіть спричинила появу терміна "*eponymophilia*" (Nieradko-Iwanicka, 2020), а E. Garfield зазначає, що у «жодній іншій галузі використання епонімів так запекло не обговорюють» (Garfield, 1983). Епонімічні терміни складають значну частку термінологічного апарату медицини (Canziani, 2011; Goic, 2009; Lončar, 2013; Waseem et al, 2005): так, англomовний словник медичних епонімів «Who named it? (whonamedit.com)», створений норвезьким істориком медицини О. Д. Енерсеном, нині нараховує 8253 епонімічних терміна, утворених від імен 3270 осіб.

Прізвища дослідників, клініцистів все ще залишаються джерелом поповнення медичної термінології, незважаючи на відсутність однаковості щодо їх уживання усередині медичної професійної спільноти. Так, у 1974 році Національний інститут здоров'я США висунув ідею відмовитися від використання епонімічних термінів (Lončar, 2013; Matteson & Wotwotd, 2006), обґрунтовуючи це низкою причин, серед яких, насамперед, можлива невідповідність імен, наприклад, в анатомічних термінах різних мов (так, термін «*лімфоглоткове кільце Вальдейєра (Waldeyer ring)*» поширений в терміносистемах країн Заходу, тоді як в Україні, Росії вживають терміни «*кільце Пирогова*» чи «*кільце Пирогова-Вальдейєра*»); наявність кількох епонімів, які стосуються одного й того самого явища, хвороби тощо, наприклад, перелом верхньої щелепи типу *Ле Фор I (Le Fort I fracture)* та *перелом Геріна (Guerin's fracture)*, *Бреше канал (Breschet canal)* та *Дююймпена канал (Dujuytren canal)*; морально-етичні нюанси, суперечливі факти власне досліджень, наприклад, *канал Дорелло (Dorello's canal)* – канал у кам'янистій частині скроневої кістки – вперше був описаний австрійським анатомом Венцелем Грубером у 1859, проте названий на честь італійського вченого Примо Дорелло, котрий детально описав ділянку голови, яка містить цей канал, у 1903 році. Ідею про відмову від використання епонімів згодом підтримали ВООЗ у 2004 (WHO, 2004) та Американська медична асоціація у 2007 (Iverson et al, 2007). На думку експертів, згадані вище проблеми з використанням епонімічних термінів можуть ускладнювати проведення міжнародних теоретичних досліджень, міжнародних багаточентрових клінічних випробувань, підготовку фахівців сфери охорони здоров'я (Wasseem et al, 2005). Дослідники P. Thomas (2016), F. Ferraro et al (2018), G. Cabanac (2014) у своїх працях підтверджують загальне зменшення викорис-

тання прізвищ при створенні нових медичних термінів. На відміну від представників американського континенту, європейські науковці демонструють більшу відданість традиціям щодо використання епонімних термінів (Abel, 2014, p. 82).

Формулювання мети і завдань статті.

Сучасна медицина, як фундаментальна галузь наукового знання і водночас одна з найважливіших для суспільства сфер практичної діяльності людини потребує точної, системно оформленої, такої, що відповідає вимогам часу, термінології. **Мета** запропонованої розвідки – з'ясувати місце епонімних термінів в англомовній терміносистемі стоматології, дослідити їхні структурно-семантичні характеристики з урахуванням ономасіологічних та соціокультурних особливостей. Методи дослідження включали аналіз словникових дефініцій, елементи історико-типологічного аналізу, який уможлилює виділення оніма – джерела епонімної назви, тезаурусний аналіз для з'ясування змісту термінів через словникові дефініції. Структурний аналіз використовували для визначення структурних особливостей епонімних термінів; метод лексико-семантичного польового моделювання дозволив виявити семантично зумовлені особливості досліджуваних термінів та розподілити їх у тематичні групи. Окремі підрахунки використовували для з'ясування репрезентативності епонімних термінів в окремих галузях стоматології та виявлених тематичних групах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Епоніми посідають особливе місце в лексичній системі мови, оскільки визначення їхнього статусу й сутності ускладнюється через їхню неоднозначність та невизначеність. Незважаючи на значну увагу вітчизняних та зарубіжних дослідників до явища епонімії, у сучасному мовознавстві, проте, відсутнє його чітка дефініція. У найзагальнішому розумінні епоніми тлумачать як власні назви, що стали загальними; Н. Новинская закріплює за цим терміном таке значення: «особи, імена яких використовуються для створення термінів» (Новинская, 1989, с.26); подібним є визначення, запропоноване Н. Подольською, відповідно до якого епонім – це «особа, чимось знаменита, чие ім'я

було використане для утворення іншого оніма» (Подольская, 2000, с.150). Точнішим, на наш погляд, є розмежування епоніма як відпрізвищового компонента (Микульчик, 2015, с.42), та епонімного терміна як назви поняття (явища, структури, методу тощо) за іменем людини, яка вперше виявила або описала його, тобто «особливого типу мовних одиниць спеціальної лексики, семантика яких співвідноситься з науково-поняттєвим й енциклопедичним змістом» (Запоточна, 2011, с. 56).

У медицині терміни з компонентом-власною назвою (прізвищем) утворені переважно для позначення анатомічних структур, хвороб, синдромів, симптомів, методів лікування, інструментів. Попри значну кількість досліджень, присвячених висвітленню епонімів у рамках системно-структурного, функційного, когнітивного та комунікативного напрямів, що проводяться спільно лінгвістами та фахівцями у різних галузях науки й техніки, англійські епонімні терміни у стоматології досі не отримали належного вивчення.

Використовуючи метод суцільної вибірки при опрацюванні словника «A Dictionary of Dentistry» (1), глосаріїв термінів з ендодонтії (2), імплантології (3) та ортодонтії (4), були виявлені 306 епонімних термінів, які стали об'єктом наукового аналізу. Досить незначна кількість епонімів у окремих галузях сучасної стоматології (Табл.1) у цілому відображає загальну сучасну тенденцію до скорочення використання власних імен як джерела утворення нових термінів у медицині та поступової відмови від використання уже існуючих епонімних термінів (Canziani, 2011; Warren, 1978). Характерно, що найменша кількість епонімів виявлена серед термінів імплантології – порівняно молодій галузі стоматології, започаткованої у США у 50-х роках минулого століття. І хоча тоді епоніми ще продовжували з'являтися і в медицині, і в стоматології, та, проте, вже у 70–80 роках кількість таких термінологічних новотворів суттєво скорочується.

Проаналізувавши дані стосовно країн походження науковців, винахідників, чії імена закріплені в епонімних термінах стоматології, можна зробити висновок про значний внесок

Таблиця 1

Представленість епонімних термінів в окремих розділах стоматології

№	Розділ стоматології	Загальна кількість термінів	Кількість епонімних термінів	Частка епонімних термінів від загальної вибірки (%)
1	Ендодонтія	800	24	3 %
2	Ортодонтія	880	75	8,52 %
3	Імплантологія	2000	46	2,3%

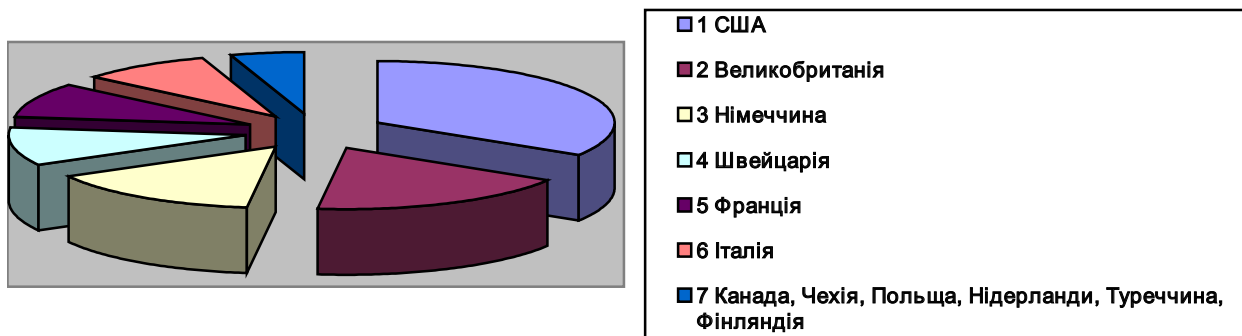

Рис. 1. Країни походження науковців, чії імена закріплені в епонімних термінах стоматології

європейських вчених та про лідерство США у цій галузі (Рис.1), зокрема, упродовж останньої чверті XIX та XX століття, що засвідчено роком фіксації терміна чи роками життя науковців.

Отже, терміни з компонентом-онімом є свідченням інтелектуального внеску країни у розвиток певної галузі знання чи професійної діяльності.

За структурою, усі виявлені епоніми – це іменні словосполучення (*Anderson splint, curve of Spee, Hertwig's epithelial root sheath, Gates-Glidden drill, Foix-Chavany-Marie syndrome*), описові аналітичні конструкції, утворені антропонімом (одним чи кількома, однак не більше трьох), який виконує атрибутивну функцію, та іменником. Стосунки між компонентами у такому випадку кваліфікуються за В. Warren як видо-родові, коли антропонім (видовий компонент) унікально ідентифікує родовий компонент (Warren, 1978, р.86 – 95), представлений загальнонауковими, міжгалузевими чи вузькоспеціальними лексичними одиницями. Таким чином, онімний компонент дозволяє виділити об'єкт, предмет, явище з низки подібних.

Авторські терміни у стоматологічній термінології створюються для позначення широкого спектру понять. Вивчення особливостей системної організації епонімних термінів окремої галузі, їхній розподіл за тематичними чи дрібнішими угрупованнями – лексико-семантичними групами – уможливує визначення актуальних тенденцій та напрямків розвитку термінології. На думку дослідників термінології та терміносистем (Кочан, 2004; Микульчик, 2016; Ковальчук, 2019; Дзюба, 2016), наявність тематичних чи лексико-семантичних груп є одним із показників системності і загальної, і термінологічної лексики. Спираючись на визначення тематичної групи термінів як об'єднання спеціальних назв, яке ґрунтується на класифікації предметів та явищ з урахуванням подібності їхніх характеристик, ознак чи спільності функцій (Микуль-

чик, 2016, с.93), здійснили тематичну стратифікацію досліджуваних епонімних термінів.

Найчисельнішою є тематична група, 83 термін (27,12%), що охоплює **назви хвороб, симптомів, синдромів, інших патологічних станів чи явищ**: *Costen's syndrome* (temporomandibular disorders); *Kelly's syndrome* (combination syndrome); *Le Fort fracture / injury* (a midfacial fracture, classified into three categories); *Avelis syndrome* (a unilateral paralysis of the larynx and palate); *Cross syndrome* (athetosis, gingival fibromatosis and hypopigmentation); *Battle's sign* (a bruise that indicates a fracture at the bottom of the skull); *Bell's palsy* (idiopathic unilateral facial nerve paralysis, usually self-limiting); *Ludwig's angina* (a rare bacterial infection that occurs on the floor of the mouth, underneath the tongue). До цієї ж групи відносимо класифікації зубощелепних аномалій, наприклад: *Simon's classification of malocclusion*, *Ackerman-Proffit classification of malocclusion*.

Назви **методик та технік оперативних втручань, методик лікування, інших процедур** становлять другу за чисельністю тематичну групу, до якої входять 76 термінів (24,84%): *Cvek's pulpotomy* (the surgical removal of a small portion of the coronal pulp tissue to preserve the remaining coronal and radicular pulp); *Estlander's operation* (lip switch operation); *Gillies lift* (procedure to lift depressed fractured zygoma via temporal approach); *Le Fort osteotomy* (a procedure used to correct a wide range of dentofacial deformities), *Wassmund method* (also known as Wassmund osteotomy, complete tunneling of mucoperiosteum both labially and palatally through two labial vertical incisions); *Obwegeser-Dal Pont technique* (bilateral sagittal split osteotomy); *Weber-Fergusson incision* (facial access for maxillectomy).

Назви приладів, інструментів, елементів та деталей, що містять імена науковців, є також досить поширеними в ортопедичній стоматології – галузі, серед завдань якої, окрім суто

клінічних аспектів профілактики та лікування аномалій, деформацій і порушень функції органів зубощелепної системи, є удосконалення техніки виготовлення зубних протезів та різних ортопедичних конструкцій. Було виявлено 69 таких термінів (22,55%): *Akers clasp* (a cast circumferential clasp); *Anderson splint* (a skeletal traction splint with pins inserted into proximal and distal ends of a fractured bone); *Andrews bridge* (the combination of a fixed partial denture incorporating a connecting bar with a removable partial denture); *Beilby layer* (the molecular disorganized surface layer of a highly polished metal); *Coble balancer* (an intraoral balancing device used to determine centric relation); *Farrar device* (a type of occlusal device used to position the mandible anteriorly). Окремі проблеми перекладу з англійської українською термінів ортодонції окреслила Н. Дячук (2004). При вивченні будови лицевого скелету, визначенні особливостей його росту, для уточнення діагнозу, прогнозу ортодонтичного лікування використовують епонімні терміни – **назви точок, кутів, площин** краніо-, гнато- та профілометричних вимірювань: *Christensen phenomenon* (the space that occurs between opposing posterior occlusal surfaces during mandibular protrusion); *Bennett angle* (the angle formed between the sagittal plane and the average path of the advancing nonworking-side condyle); *Bonwill triangle*; *Camper's line*, *Camper's plane*; *curve of Monson*; *Fischer's angle*; *space of Donders*. У цій тематичній групі були виявлені два епонімні терміни, де видові компоненти представлені топонімом: *Frankfort horizontal (line)* – *франкфуртська горизонталь*, *горизонталь Франкфурта* – лінія, що проходить від верхнього краю зовнішнього кісткового слухового отвору до нижнього краю орбіти, та *Frankfort mandibular plane angle* – кут франкфуртської горизонталі (кут Н), величина якого характеризує розташування суглобових головок нижньої щелепи по відношенню до основи черепа, що впливає на форму профілю обличчя. Перший термін на позначення антропологічної вимірювальної площини був уведений на антропологічному конгресі у Франкфурті у 1884 р., тому отримав таку назву; другий термін виник на основі вже існуючого. Краніометричний епонімний термін *Broadbent-Bolton point* – точка R в цефалометрії – виділяється серед інших, оскільки містить прізвища американського стоматолога (*B. H. Broadbent*) та його юного пацієнта (*Bolton*), сина членкині американського конгресу (*F. P. Bolton*). Загалом, ця тематична група містить 34 терміни (11,11%).

Оскільки стоматологія пов'язана з порушеннями функцій органів та систем голови та шиї, зокрема, органів і тканин ротової порожнини та щелепнолицевої ділянки, то, відповідно, кількість епонімних **назв анатомічних структур** є дещо менш чисельною і включає 28 термінів (9,15%): *Bichat's fossa* (pterygopalatine fossa); *Bichat's protuberance* (buccal fat pad); *the fossa of Rosenmüller* (posterolateral pharyngeal recess); *Carabelli cusp* (congenital additional palatal cusp on upper molars); *Dorello's canal* (bow-shaped bony enclosure surrounding the abducens nerve and the inferior petrosal sinus).

Найменш представленими є тематична група, до якої входять 16 (5,23%) епонімних назв на позначення **законів, правил, референтних величин** тощо: *Ante's Law*; *Applegate's Rules*; *Kubelka-Munk theory*; *Kubelka-Munk scattering coefficient*; *Munsell value*; *Weibull modulus*; *Wolff's Law*.

Досліджуваним епонімним термінам стоматології властиві всі основні характеристики терміна, а саме концептуальна, семантична, семіотична цілісність. Однак, характер відносин між знаком та означуваним, тобто об'єктом, указує на те, що терміни-епоніми, відповідно до типології Ч. Пірса (2000), є символами, оскільки їхня смислова структура не розкриває означуваного, а лише диференціює його; такі терміни функціонують як знаки саме на підставі соціальної конвенції. Такі терміни відбивають тенденцію до пріоритету суб'єктної сторони евристичної діяльності, і, на думку Б. О. Серебреннікова (1998), демонструють феномен первинної антропологізації мови, тобто вплив антропонімів на конструктивні властивості мови, та феномен вторинної антропологізації, тобто вплив на мову наукової картини світу людини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Специфіка епонімних термінів полягає у їхній високій інформативності, високому рівні узагальнення, здатності представити спеціальну інформацію у досить компактній формі. Оскільки епонімні терміни містять власні назви, вагомою є гносеологічна роль ономастичного компонента, який унікально виділяє, ідентифікує та індивідуалізує об'єкт. Окрім наукової, епонімні терміни акумулюють культурну та соціально-історичну інформацію, що, проте, може ускладнювати спілкування, спричиняючи викривлене або неповне їх розуміння, хибні семантичні асоціації. Серед недоліків, властивих таким термінам, слід підкреслити складність утворювати похідні одиниці (хоча є і такі поодинокі випадки, наприклад, *Monson curve* → *anti-Monson curve*) чи здатність поєд-

нуватися в термінологічні словосполучення. Аналіз гендеру антропонімних компонентів досліджуваних термінів свідчить про андроцентричність в стоматології. Перспективним

напрямок є вивчення особливостей перекладу та адаптації епонімних термінів різних галузей, що може слугувати внеском у розробку мовної політики в сфері медицини та науки в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисов В.А. Мовна особистість ученого в синхронному науковому дискурсі. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова*. 2018. Т. 8. С. 131-136. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/12345678_9/6986/1/Borysov.pdf (дата звернення: 8.09.2021).
2. Вдовиченко Л. Ф. Особливості термінів-епонімів у французькій філософській термінології. *Закарпатські філол. студії*, 2019. 11. Т.2. С. 14-18.
3. Дзюба М. М. Епоніми в українській науковій термінології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Луцьк, 2011. 22 с.
4. Дзюба М. М. Епонімічні терміни як інтернаціональні мовні знаки. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15 березня 2016 р.). К.: КНЕУ, 2016. С. 72-75. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/43282561.pdf> (дата звернення: 19.09.2021).
5. Дячук Н. Ортодонтична термінологія: теорія, практика, переклад. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2004. № 503: Проблеми української термінології. С. 110-114.
6. Запоточна Л. Структурно-семантична характеристика термінів-епонімів у англійській кардіологічній термінології. *Актуальні проблеми романо-германської філології*. 2011. № 1. С. 56-66. URL: http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period_vudannia/web13/pdf/2012_1/Larysa_Zapotochna.pdf (дата звернення: 14.09.2021).
7. Левандовська І. Поняття антропоцентризму у сучасній лінгвістиці. *Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 18-19 трав. 2016 р.). Тернопіль : Астон, 2016. С. 91-93.
8. Ковальчук О. П. Структурно-семантичні особливості епонімів англійської та української мов: ... дис. канд. філ. наук: 10.02.17 «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство», Дрогобич, 2019. 188 с.
9. Кочан І. М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові. Львів, 2004. 519 с.
10. Маслова В.А. Теория концептуальной метафоры и ее роль в современных лингвистических исследованиях. *Лингвистика. Лингвокультурология* : сб. науч. тр. Днепрпетровск, 2012. Т. 5. С. 87-96. URL: <http://lingvodnu.com.ua/archiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya2012/teoriya-konceptualnoj-metafori-i-eyo-rol-v-sovremennykh-lingvisticheskixissledovaniyax/> (дата звернення: 15.09.2021).
11. Микутьчик Р. Дослідження епонімів в українському термінознавстві. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Сер. «Проблеми української термінології». 2015. № 817. С. 41-46.
12. Микутьчик Р. Тематична класифікація фізичних термінів-епонімів. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Сер. «Проблеми української термінології». 2016. № 842. С. 92-95.
13. Новинская Н. В. Эпонимические названия в составе современной русской терминологии: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 «Русский язык». Москва, 1989. 20 с.
14. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
15. Пирс Ч. Начала прагматизма. Т.1. СПб: Алатейя, 2000. 318 с.
16. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва: Наука, 1988. 198 с.
17. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
18. Серебренников Б. А. Предисловие. Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира: монографія / Б. А. Серебренников, Е. С. Кубрякова, и др. Москва: Наука, 1988. С. 3-7.
19. Синиця І. А. Мовна особистість автора у науково-гуманітарному тексті XIX ст. (комунікативний, культурологічний, образно-стилістичний аспекти): автореф. дис. ... д-ра. філ. наук: 10.02.02 «Російська мова»; НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К. 2007. 36 с.
20. Скакун І. Перспективи антропоцентризму в сучасній науковій картині світу. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2018 (5). С. 193-196.
21. Таценко Н.В. Теоретичні засади антропоцентризму мовних інновацій. *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка*. 2006. Вип. 28. С. 208-211.
22. Abel E. L. Medical Eponym Angst. *Names: A Journal of Onomastics*. 2014. V. 62(2). P. 76 – 85 DOI:10.1179/0027773813Z.00000000072 (last accessed: 11.09.2021)
23. Anderson J.B. The language of eponyms. *Journal of the Royal College of the Physicians of London* . 1996. V. 30. P. 174-177.

24. Aziz S. R. The person behind the name. *J Oral Maxillofac Surg.* 1997. V. 55(8). P. 847-850. DOI: 10.1016/S0278-2391(97)90347-5. (last accessed: 11.09.2021)
25. Braidotti R. Posthuman Humanities. *European Educational Research Journal*, 2013. V. 12 (1), P. 1-19.
26. Cabanac G. Extracting and quantifying eponyms in full-text articles. *Scientometrics.* 2014. 98(3). P. 1631-1645. DOI: 10.1007/s11192-013-1091-8. (last accessed: 11.09.2021)
27. Canziani T. The status of medical eponyms: advantages and disadvantages. *Teaching Medical English: Methods and Models.* Polimetrica Publisher, Italy. 2011. P. 221-234.
28. Garfield E. What's in a Name? The Eponymic Route to Immortality. *Essays of an Information Scientist.* 1983. V. 6, P. 384-395. URL: <http://garfield.library.upenn.edu/essays/v6p384y1983.pdf> (last accessed: 9.09.2021)
29. Goic G. A. Sobre el uso de epónimos en medicina [On the use of eponyms in medicine]. *Rev Med Chil.* 2009. V.137(11). P.1508-1510.
30. Ferraro F., Chaves H., Olivera F., Miquelini L.A., Mukherji S. Epónimos en la anatomía y radiología de cabeza y cuello. *Rev Argent Radiol.* 2018. V. 82. P. 72 – 82. DOI: <https://doi.org/10.1055/s-0038-1648235> (last accessed: 12.09.2021).
31. Hopper T. Death of the eponym: Naming diseases after doctors is a practice in decline. *National Post*, 2011. Dec. 2. URL: <http://news.nationalpost.com/2011/12/02/whats-in-a-name-a-lot-if-that-name-is-hodgkin-crohn-oralzheimer> (last accessed: 12. 09. 2021).
32. Iverson C, Christiansen S, Flanagan A. *AMA manual of style: a guide for authors and editors.* 10th ed. New York, NY: Oxford University Press; 2007.
33. Koshlakov D., Khokhlova M., Tsareva G., Garbuzova G. Eponyms in science terms (Epistemological aspect). *SHS Web of Conferences. EDP Sciences;* 2019. V. 72. URL: <http://dx.doi.org/10.1051/shsconf/20197201016> (last accessed: 2. 09. 2021).
34. Kováčová Z., Ciprianová E. Revealing the anthropocentric nature of language and the theory of the living word in the interpretation of the concepts vidieť 'see', vedieť 'know' and veriť 'believe' in the Slovak language. *Topics in Linguistics.* 2016. V. 17(2). P.59-72. URL: <https://sciendo.com/pdf/10.1515/topling-2016-0013>.
35. Lončar M., Ostroški A. A. Eponymous medical terms as a source of terminological variation. *Languages for Special Purposes in a Multilingual, Transcultural World: Proceedings of the 19th European Symposium on Languages for Special Purposes (Vienna, Austria 8-10 July 2013): University of Vienna.* P. 36-44.
36. Matteson E. L., Woywodt A. Eponymophilia in rheumatology. *Rheumatology*, 2006. V. 45 (11). 2006. P. 1328-1330.
37. URL: <https://doi.org/10.1093/rheumatology/kei259> (last accessed: 2. 09. 2021).
38. Nieradko-Iwanicka B. National eponyms in medicine. *Rheumatology.* 2020. V. 58(1).P. 56-57. URL:<https://doi.org/10.5114/reum.2020.93175>. (last accessed: 2.09. 2021).
39. Todea L. Eponyms and the language of technology. *Proceedings of ICONN.* 2013. № 2. P. 1052–1061.
40. URL:https://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/9_09_Todea_Luminita_ICONN_
41. Thomas PB. Are medical eponyms really dying out? A study of their usage in the historical biomedical literature. *Journal Royal College of Physicians Edinburg.* 2016. Vol. 46 (4). P.: P. 295–299. DOI: 10.4997/JRCPE.2016.417.
42. Warren B. Semantic patterns of noun – noun compounds. University Goteborg: Goththouburgensis, 1978. 266 p.
43. Waseem M., Khan M., Hussain N., Giannoudis P.V. Eponyms: errors in clinical practice and scientific writing. *Acta Orthop Belg.* 2005. V. 71. P. 1-8.
44. World Health Organization. WHO style guide. 2004. URL: http://www.ianphi.org/documents/pdfs/toolkit/who_style-guide.pdf (last accessed: 11.08.2021)

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. A Dictionary of Dentistry / Ed. by R. Ireland. Oxford University Press; 1st ed. 2010. 416 p.
2. Glossary of Endodontic Terms. American Association of Endodontists. 10th ed. 2020. 48 p. <https://www.aae.org/specialty/clinical-resources/glossary-endodontic-terms>.
3. Glossary of oral and maxillofacial implants / Ed. by W. R. Laney, W. R. Laney, N. Brogгинi et al. Quintessence Pub Co; 1st ed. 2007. 230 p.
4. Glossary of orthodontic terms. American Association of Orthodontists. 2012. 51 p.
5. <https://www.aaoinfo.org> > 2012 AAO Glossary_0.

REFERENCES

1. Borysov, V. A. (2018). Movna osobystist uchenoho v synkronnomu naukovomu dyskursi.[Language personality of scientist in synchronous scientific discourse]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova.* T. 8. S. 131-136. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/12345678/9/6986/1/Borysov.pdf> [in Ukrainian].

2. Vdovychenko, L. F. (2019). Osoblyvosti terminiv-eponimiv u frantsuzkii filosofskii terminolohii. [Peculiarities of eponymous terms in French philosophy terminology]. *Zakarpatski filol. studii*. 11. T.2. S. 14 – 18. [in Ukrainian]
3. Dziuba, M. M. (2011). Eponimy v ukrainskii naukovi terminolohii. [Eponyms in ukrainian scientific terminology]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 «Ukrainska mova». Lutsk. 22 s. [in Ukrainian]
4. Dziuba, M. M. (2016). Eponimichni terminy yak internatsionalni movni znaky. [Eponymous terms as international language signs]. *Stratehii mizhkulturnoi komunikatsii v movnii osviti suchasnoho VNZ*: zb. Materialiv. konf. Kyiv: KNEU. S. 72 – 75. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/43282561.pdf> [in Ukrainian]
5. Diachuk, N. (2004). Ortodontychna terminolohiia: teoriia, praktyka, pereklad. [Orthodontic terminology: theory, practice, translation]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Problemy ukrainskoi terminolohii*. Lviv. № 503: S. 110-114.
6. Zapotochna, L. (2011). Strukturno-semantychna kharakterystyka terminiv-eponimiv u anhliiskii kardiologichnii terminolohii. [Structural and semantic characteristics of eponymic terms in English cardiological terminology]. *Aktualni problemy romano-hermanskoi filolohii*. S. 56-66. URL: http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/period_vudannia/web13/pdf/2012_1/Larysa_Zapotochna.pdf. [in Ukrainian]
7. Levandovska, I. (2016). Poniattia antropotsentryzmu u suchasni linhvistytsi. [Concepts of anthropocentrism in modern linguistics]. *Suchasni tendentsii u sferi linhvistyky, movnoi komunikatsii ta metodyky vykladannia inozemnykh mov*: materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Ternopil : Aston. S. 91-93. [in Ukrainian]
8. Kovalchuk, O. P. (2019). Strukturno-semantychni osoblyvosti eponimiv anhliiskoi ta ukrainskoi mov. [Structural and semantic peculiarities of eponyms in English and Ukrainian Languages]: dys. ... kand. fil. nauk: 10.02.17 «Porivnialno-istorychne i typolohichne movoznavstvo», Drohobych. 188 s. [in Ukrainian]
9. Kochan, I. M. (2004). Dynamika i kodyfikatsiia terminiv z mizhnarodnymi komponentamy u suchasni ukrainskii movi. [Dynamics and codification of terms containing international components in modern Ukrainian language]. Lviv. 519 s. [in Ukrainian]
10. Maslova, V. A. (2012). Teoriya kontseptualnoy metafory i eye rol v sovremennykh lingvisticheskikh issledovaniyakh. [Theory of conceptual methaphor and its role in modern linguistics studies]. *Lingvistika. Lingvokulturologiya*: sb. nauch. tr. Dnepropetrovsk. T. 5. S. 87—96. URL: <http://lingvodnu.com.ua/arxiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya2012/teoriya-kontseptualnoj-metafory-i-eyo-rol-v-sovremennykh-lingvisticheskikh-issledovaniyax/>. [in Russian]
11. Mykulchyk, R. (2015). Doslidzhennia eponimiv v ukrainskomu terminoznavstvi. [Studying eponyms in Ukrainian science of terminology]. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnikha». Ser. «Problemy ukrainskoi terminolohii»*. № 817. S.41–46. [in Ukrainian]
12. Mykulchyk, R. (2016). Tematychna klasyfikatsiia fizychnykh terminiv-eponimiv. [Thematic classification of eponymous terms in physics]. *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnikha». Serii «Problemy ukrainskoi terminolohii»*. № 842. S. 92–95. [in Ukrainian]
13. Novynskaia, N. V. (1989). Eponymycheskye nazvaniya v sostave sovremennoi russkoi termynolohyy. [Eponimic manes as components of modern Russian terminology]: avtoref. dys. ... kand. fylol. nauk: 10.02.01 «Russkyi yazyk». M. 20 s. [in Russian]
14. Romanchenko, A. P. (2019). Elitarna movna osobystist u prostori naukovooho dyskursu: komunikatyvni aspekty. [Elitist language personality in scientific discourse]. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet im. I. I. Mechnykova. 541 s. [in Ukrainian]
15. Pierce, Ch. (2000). Nachala prahmatyzma. [Principles of Pragmatism]. T. 1. SPb: Alateiia, 318 s. [in Russian]
16. Podolskaia, N. V. (1988). Slovar russkoi onomastycheskoi termynolohyy. [Dictionary of Russian onomastic terminology]. Moskva: Nauka. 198 s. [in Russian]
17. Selivanova, O. O. (2007). Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy. [Modern linguistics]. Poltava: Dovkilia-K. 711 s. [in Ukrainian]
18. Serebrennykov, B. A. (1988). Predyslovye. *Rol chelovecheskoho faktora v yazyke: yazyk y kartyna myra* [Preface]. Moskva: Nauka. S. 3–7. [in Russian]
19. Synytsia, I. A. (2007). Movna osobystist avtora u naukovo-humanitarnomu teksti XIX st. (komunikatyvnyi, kulturolohichni, obrazno-stylistychni aspekty). [Language personality of author in scientific humanitarian text of XIX crmtury: communicative, cultural, stylistic aspects]: avtoref. dys. ... d-ra. fil. nauk: 10.02.02 «Rosiiska mova»; NAN Ukrainy, K. 36 s. [in Ukrainian]
20. Skakun, I. (2018). Perspektyvy antropotsentryzmu v suchasni naukovi kartyni svitu. [Perspectives of anthropocentrism in modern scientific picture of the world]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiolohii*. V. 5. S. 193-196. [in Ukrainian]
21. Tatsenko, N.V. (2006). Teoretychni zasady antropotsentryzmu movnykh innovatsii. [Theoretical basics of anthropocentrism in linguistic innioations]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzh. un-tu im. Ivana Franka*. Vyp. 28. S. 208-211. [in Ukrainian]

22. Abel, E. L. (2014). Medical Eponym Angst. *Names: A Journal of Onomastics*. V. 62(2). P. 76 – 85 DOI:10.1179/0027773813Z.00000000072
23. Anderson, J. B. (1996). The language of eponyms. *Journal of the Royal College of the Physicians of London*. V. 30. P.174-177.
24. Aziz, S. R. (1997). The person behind the name. *J Oral Maxillofac Surg*. V. 55(8). P. 847-850. DOI: 10.1016/S0278-2391(97)90347-5.
25. Braidotti, R. (2013). Posthuman Humanities. *European Educational Research Journal*, V. 12 (1). P. 1-19.
26. Cabanac, G. (2014). Extracting and quantifying eponyms in full-text articles. *Scientometrics*. V. 98 (3). P. 1631-1645. DOI: 10.1007/s11192-013-1091-8.
27. Canziani, T. (2011). The status of medical eponyms: advantages and disadvantages. *Teaching Medical English: Methods and Models*. Polimetrica Publisher, Italy. P. 221 – 234.
28. Garfield, E. (1983). What's in a Name? The Eponymic Route to Immortality. *Essays of an Information Scientist*. V. 6, P. 384-395. URL: <http://garfield.library.upenn.edu/essays/v6p384y1983.pdf>
29. Goic, G. A. (2009). Sobre el uso de epónimos en medicina [On the use of eponyms in medicine]. *Rev Med Chil*. V. 137(11). P.1508-10. [in Spanish]
30. Ferraro, F., Chaves, H., Olivera, F., Miquelini, L.A. (2018). Epónimos en la anatomía y radiología de cabeza y cuello.[Eponyms in head and neck anatomy and radiology]. *Rev Argent Radiol*. V. 82. P.72-82. DOI: <https://doi.org/10.1055/s-0038-1648235> [in Spanish].
31. Hopper, T. (2011). Death of the eponym: Naming diseases after doctors is a practice in decline. *National Post*, Dec.2., URL: <http://news.nationalpost.com/2011/12/02/whats-in-a-name-a-lot-if-that-name-is-hodgkin-crohn-oralzheimer>.
32. Iverson, C., Christiansen, S., Flanagan, A. (2007). *AMA manual of style: a guide for authors and editors*. 10th ed. New York, NY: Oxford University Press. 2007.
33. Koshlakov, D., Khokhlova, M., Tsareva, G., Garbuzova, G. (2019). Eponyms in science terms (Epistemological aspect). *SHS Web of Conferences [Internet]. EDP Sciences*. V. 72. URL: <http://dx.doi.org/10.1051/shsconf/20197201016>
34. Kováčová, Z., Ciprianová, E. (2016). Revealing the anthropocentric nature of language and the theory of the living word in the interpretation of the concepts vidieť 'see', vedieť 'know' and veriť 'believe' in the Slovak language. *Topics in Linguistics*. V. 17(2). P. 59-72. URL: <https://sciendo.com/pdf/10.1515/topling-2016-0013>.
35. Lončar, M., Ostroški, A. A. (2013). Eponymous medical terms as a source of terminological variation. *Languages for Special Purposes in a Multilingual, Transcultural World : Proceedings of the 19th European Symposium on Languages for Special Purposes (Vienna, 8-10 July 2013)* Vienna: University of Vienna. P. 36 – 44.
36. Matteson, E. L., Woywodt, A. (2006). Eponymophilia in rheumatology. *Rheumatology*, V. 45 (11). P. 1328-1330.
37. URL: <https://doi.org/10.1093/rheumatology/kel259>
38. Nieradko-Iwanicka, B. (2020). National eponyms in medicine. *Rheumatology*. V. 58(1). P. 56-57. URL: <https://doi.org/10.5114/reum.2020.93175>.
39. Todea, L. (2013). Eponyms and the language of technology. *Proceed. of ICONN*. №2. P. 1052-1061.
40. URL: https://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/9_09_Todea_Luminita_ICONN_2.pdf
41. Thomas, P.B. (2016). Are medical eponyms really dying out? A study of their usage in the historical biomedical literature. *Journal Royal College of Physicians Edinburg*. Vol. 46 (4). P.: P. 295-299. DOI: 10.4997/JRCPE.2016.417.
42. Warren, B. (1978). *Semantic patterns of noun – noun compounds*. University Goteborg: Gothhouburgensis. 266 p.
43. Waseem, M., Khan, M., Hussain, N., Giannoudis, P.V., (2005). Eponyms: errors in clinical practice and scientific writing. *Acta Orthop Belg*. V. 71. P. 1-8.
44. World Health Organization. WHO style guide [Internet] The Organization; 2004. URL: http://www.ianphi.org/documents/pdfs/toolkit/who_style-guide.pdf

STRUCTURAL, SEMANTIC AND SOCIOCULTURAL CHARACTERISTICS OF EPONYMOUS TERMS IN ENGLISH DENTISTRY TERMINOLOGY

Viktoriia Hennadiivna Kostenko

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign Languages,
Latin and Medial Terminology, Poltava State Medical University
Shenchenko St., 23, Poltava, Ukraine*

Iryna Mykolayivna SoloHOR

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign Languages,
Latin and Medial Terminology, Poltava State Medical University
Shenchenko St., 23, Poltava, Ukraine*

This paper is an attempt to clarify the place of eponymous terms in the modern English dentistry terminology, to investigate their structural and semantic characteristics, taking into account onomasiological and sociocultural features. Relatively not numerous eponyms in three fields of modern dentistry as endodontics, orthodontics, and implantology reflect the general current trend toward diminishing in the use of proper names as a source for creating new terms in medicine and the gradual abandonment of the use of existing eponymous terms. The predominant share of the names of researchers, originated from the United States, indicates a considerable intellectual contribution of the country to the development of dentistry. The distribution of the studied terms by thematic groups has shown the most numerous group includes the eponymous terms designating diseases, symptoms, syndromes, other pathological conditions or phenomena, and the group denoting the surgical methods and techniques, therapeutic approaches, and other procedures. By their structure, all identified eponymous terms are noun phrases typically containing no more than three anthonyms. The eponymous terms of dentistry demonstrate conceptual, semantic, semiotic integrity typical of conventional terms. Eponymous terms are highly symbolic signs as their semantic structure does not provide semantic clues. As eponymous terms contain proper names, the epistemological role of an onomastic component, which uniquely specifies and identifies the object, is of great importance. Moreover, eponymous terms, except of to scientific, accumulate cultural and socio-historical information; however, this can somewhat complicate communication, resulting in distorted or incomplete understanding, or false semantic associations. Gender analysis of anthonymic components of eponymous terms demonstrates androcentrism in dentistry.

Key words: *terms, eponyms, dental terminology, semantic analysis, thematic groups.*